

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 54/2023-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Líviou Krnčokovou, advokátkou, 29. augusta 5, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obdo 84/2021 z 31. mája 2022 a takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obdo 84/2021 z 31. mája 2022 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obdo 84/2021 z 31. mája 2022 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **758,53 eur** a zaplatiť ich na účet právnej zástupkyne sťažovateľov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 19. septembra 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiadajú o priznanie náhrady trov v konaní pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 54/2023-16 z 2. februára 2023 ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že pred Okresným súdom Bratislava I prebiehalo pod sp. zn. 28 Cb 182/2015 konanie o žalobe žalobcu [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), proti [REDAKOVANÉ] – [REDAKOVANÉ] (žalovaný v 1. rade), a sťažovateľom (žalovaní v 2. až vo 4. rade) o zaplatenie 12 732,97 eur s prísl. Žalovaná pohľadávka vznikla v dôsledku neuhradenia faktúr za dodávku a odber tepla vystavených na základe zmluvy uzatvorenej medzi žalobcom ako dodávateľom a žalovaným v 1. rade ako odberateľom. Medzi žalovaným v 1. rade a sťažovateľmi (spoluvlastníkmi nehnuteľnosti) vznikol zmluvný vzťah na základe zmluvy o výkone správy a údržby domovej nehnuteľnosti. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom z 8. júna 2017 zaviazal na plnenie v celom rozsahu žalovaného v 1. rade a žalobu proti sťažovateľom zamietol. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 3 Cob 177/2017-270 z 23. marca 2018 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

4. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 11. februára 2019 uložil sťažovateľom spoločne a nerozdielne povinnosť zaplatiť žalobcovi istinu 12 732,97 eur s prísl., žalobu proti žalovanému v 1. rade zamietol, priznal nárok na náhradu trov konania žalobcovi voči sťažovateľom v celom rozsahu a žalovanému v 1. rade voči žalobcovi v celom rozsahu. Z jeho odôvodnenia vyplýva, že vzhľadom na ukončenie výkonu správy predmetnej domovej nehnuteľnosti nepovažoval žalovaného v 1. rade za pasívne vecne legitimovaného a „*vyvoditeľným logickým záverom*“ určil za pasívne legitimovaných sťažovateľov napriek ich argumentácii, že nie sú nájomcami bytov, ale spoluvlastníkmi bytového domu, že poskytnutú službu nespotrebovali a nevytvorili spoločenstvo, na ktoré by v zmysle § 8a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“) mali prejsť práva a povinnosti po ukončení zmluvy so správcom (žalovaným v 1. rade). Na uvedenú argumentáciu okresný súd reagoval tým, že nemožno aplikovať právny predpis na ťarchu žalobcu, ktorý konanie sťažovateľov reálne nemal možnosť ovplyvniť. Služba dodávaná bola a je za ňu povinný zaplatiť príjemca, teda sťažovatelia ako vlastníci bytového domu bez ohľadu na to, či službu sami užívali.

5. V odvolaní proti rozsudku okresného súdu sťažovatelia namietali, že z jeho odôvodnenia nevyplýva, na základe akého zákonného ustanovenia ich okresný súd určil za pasívne vecne legitimovaných. Zodpovednosť sťažovateľov za záväzok nevyplýva ani zo zmluvy na dodávku a odber tepla (uzatvorenej medzi žalobcom a žalovaným v 1. rade), ani zo zákona, keďže na zmluvu o výkone správy nemožno aplikovať zákon o vlastníctve bytov a okresný súd mal správne aplikovať Občiansky zákonník. Sťažovatelia uviedli, že z odôvodnenia nevyplýva, z čoho okresný súd vyvodil, že boli príjemcami služby, keďže jej príjemcami boli jednotliví nájomníci (keďže v prípade bytovej nehnuteľnosti ide o reštituovaný dom, v ktorom museli strpieť nájomníkov za regulované nájomné). Faktúry vystavené žalobcom boli adresované žalovanému v 1. rade a sťažovateľom neboli ani doručované, oboznámili sa s nimi až v priebehu súdneho konania.

6. Krajský súd rozsudkom č. k. 3 Cob 232/2019-413 zo 17. februára 2021 rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny, keďže žalovaný v 1. rade ako správca na základe zmluvy o výkone správy a údržby domovej nehnuteľnosti konal v mene a na účet vlastníkov nehnuteľnosti (sťažovateľov), preto zmluva na dodávku a odber tepla zaväzuje priamo sťažovateľov. Uznané, že na vec mal okresný súd aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka, nie zákona o vlastníctve bytov. Žalovaný v 1. rade ako správca konal v mene sťažovateľov, sám nebol odberateľom tepla. Zmluva na dodávku a odber tepla zaväzuje priamo vlastníkov bytovej nehnuteľnosti. Sťažovatelia prijali od žalobcu plnenie, no faktúry neuhradili. Z uvedených dôvodov ich krajský súd považoval za pasívne vecne legitimovaných. Žalovaný v 1. rade bol nimi splnomocnený na zabezpečovanie služieb spojených s užívaním bytov aj dodávku tepla (§ 31 a nasl. Občianskeho zákonníka). Tvrdenie sťažovateľov, že konal vo vlastnom mene (§ 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka), podľa krajského súdu neobstojí, keďže zo zmluvy o výkone správy a údržby domovej nehnuteľnosti jednoznačne vyplýva, že žalovaný v 1. rade koná menom a na účet vlastníkov. Prihliadol aj na mailovú komunikáciu, z ktorej vyplýva, že sťažovatelia boli pripravení dlžnú sumu uhradiť.

7. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnili jednak existenciou vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) z dôvodu nedostatočného odôvodnenia uznesenia krajského súdu, ktorý sa vôbec nevysporiadal s ich podstatnou argumentáciou, že zo znenia zmluvy na dodávku a odber nevyplýva, že žalovaný v 1. rade konal za sťažovateľov (v zmysle § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka), a z dôvodu nesprávneho procesného postupu, ktorý spočíval v opomenutí postupu podľa § 382 CSP. Dôvodnosť dovolania odôvodňovali sťažovatelia aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Krajský súd sa pri riešení právnej otázky pasívnej vecnej legitimácie žalovaných, resp. či žalovaný v 1. rade pri uzatváraní zmluvy na dodávku a odber tepla konal v mene sťažovateľov alebo konal vo vlastnom mene, odklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu k výkladu § 32 Občianskeho zákonníka (4 Cdo 16/2019, 5 Cdo 99/2013) tým, že záver o tom, že žalovaný v 1. rade uzavrel zmluvu na dodávku a odber tepla v mene sťažovateľov, vyvodil zo zmluvy o výkone správy a údržby domovej nehnuteľnosti, a nie zo zmluvy na dodávku a odber tepla (v zmysle § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Pri správnej aplikácii § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka mal dospieť k záveru, že ju uzavrel vo vlastnom mene, teda že je pasívne vecne legitimovaným subjektom. Krajský súd použil správny právny predpis, no nesprávne ho interpretoval.

8. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľov odmietol. Vo vzťahu k namietanej zmätočnosti konštatoval, že sťažovateľmi namietanú prekvapivosť rozsudku krajského súdu vo veci nevzhladol, keďže aplikácie Občianskeho zákonníka, resp. dotknutých ustanovení (§ 31 a 32 Občianskeho zákonníka, pozn.) sa v konaní domáhali samotní sťažovatelia. Zároveň bol toho názoru, že krajský súd svoj záver o pasívnej vecnej legitimácii sťažovateľov zrozumiteľne a riadne odôvodnil. Pokiaľ ide o namietané nesprávne právne posúdenie, najvyšší súd konštatovanie sťažovateľov o nesprávnom právnom posúdení otázky právneho úkonu v zmysle § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka nepovažoval za dostatočné vymedzenie právnej otázky s tým, že ju nie je možné vyvodiť ani z obsahu dovolania. K sťažovateľmi uvedeným rozhodnutiam najvyššieho súdu, od ktorých sa mal krajský súd v napadnutom rozsudku odkloniť, uviedol, že s prejednávanej sporom skutkovo nesúvisia. Zároveň poznamenal, že nimi namietané nedostatky súvisia s vyriešením skutkových otázok.

II. Argumentácia sťažovateľov

9. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť, v ktorej poukazujú na jeho arbitrárnosť a ústavnú neudržateľnosť z týchto dôvodov:

a) rozhodnutie najvyššieho súdu o neprítomnosti prekvapivosti rozsudku krajského súdu je založené na nesprávnych dôvodoch, keďže sťažovatelia sa v odvolaní nedomáhali aplikácie § 31 Občianskeho zákonníka, ale iba § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka;

b) neobstojí záver o riadnom odôvodnení rozsudku krajského súdu, ktorý sa s podstatnou argumentáciou sťažovateľov, že skutočnosť, že niekto koná za iného, musí byť zrejmá z právneho úkonu, ktorý niekto vykonáva za iného (teda zo zmluvy na dodávku a odber tepla), nie z právneho úkonu, ktorým niekto iného splnomocňuje na konanie v jeho mene (zo zmluvy o výkone správy a údržby domovej nehnuteľnosti), vôbec nevysporiadal;

c) nesprávnosť záverov najvyššieho súdu v súvislosti s vymedzením právnej otázky podľa sťažovateľov spočíva v tom, že v dovolaní jednoznačne označili za právnu otázku ich pasívnu vecnú legitimáciu, či žalovaný v 1. rade pri uzatváraní zmluvy na dodávku a odber tepla konal v mene sťažovateľov alebo vo vlastnom mene, čomu nezodpovedá najvyšším súdom uvedená formulácia „*otázky právneho úkonu v mysle § 32 ods. 1 OZ*“;

d) najvyšší súd konštatoval, že odkazované rozhodnutia so sporom skutkovo nesúvisia, no neozrejmil, ako viazanosť na zákona č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov (ktorý neobsahuje osobitné ustanovenia o zastúpení) súvisí s aplikáciou § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Označenie konkrétnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu v dovolaní je v zmysle judikatúry ústavného súdu nad rámec zákonných požiadaviek a najvyšší súd ňou nie je viazaný;

e) za ústavne neakceptovateľný považujú i záver najvyššieho súdu, že dovolaním namietané nedostatky súvisia s vyriešením skutkových otázok.

III. Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

10. Na ústavnú sťažnosť reagovala podpredsedníčka najvyššieho súdu listom č. k. KP 3/2023-78, Nobs 16/2023 z 23. februára 2023, v ktorom uviedla, že ponecháva rozhodnutie o nej na úvahe ústavného súdu. K uvedenému listu bolo pripojené vyjadrenie predsedníčky senátu, ktorý rozhodoval v napadnutom dovolacom konaní, v ktorom v podstate zrekapitulovala odôvodnenie napadnutého uznesenia a na zdôraznenie jeho správnosti nad rámec uviedla, že sťažovatelia vo svojom odvolaní (č. l. 337 spisu) namietali, že ich pasívna legitimácia nie je daná ani aplikáciou § 31 Občianskeho zákonníka ani § 32 Občianskeho zákonníka a keďže sa sťažovatelia dovolávali aplikácie § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nemôže byť vymedzenie právnej otázky najvyšším súdom nesprávne. Uzavrela, že z ústavnej sťažnosti vyplýva iba nespokojnosť sťažovateľov s vyvodením skutkových zistení a právnych záverov konajúcich súdov. K porušeniu označených práv sťažovateľov postupom najvyššieho súdu nedošlo.

11. Ústavný súd o podanej ústavnej sťažnosti upovedomil [REDAKOVANÉ] – [REDAKOVANÉ], ako zúčastnenú osobu s tým, že má právo vyjadriť sa k nej v lehote 14 dní od doručenia upovedomenia, k čomu však nedošlo.

III.2. Replika sťažovateľov:

12. Sťažovatelia v replike konštatujú, že ich argumentácia ostala celkom bez reakcie najvyššieho súdu, ktorý sa obmedzil na zopakovanie odôvodnenia napadnutého uznesenia. Z uvedeného dôvodu je aj replika sťažovateľov zopakovaním argumentácie z ich ústavnej sťažnosti. Zdôrazňujú, že sa nedomáhali aplikácie § 31 Občianskeho zákonníka, keďže v danom prípade nešlo o zastúpenie na základe plnomocenstva. Zotrvávajú na názore, že z odôvodnenia krajského súdu nie je zistiteľné, prečo sa na zmluvu na dodávku a odber tepla má aplikovať § 31 Občianskeho zákonníka, a na to, že oni označili za právnu otázku ich pasívnu vecnú legitimáciu, nie najvyšším súdom označenú otázku právneho úkonu v zmysle § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Keďže zákon o tepelnej energetike neobsahuje osobitné ustanovenia o zastúpení na základe plnomocenstva, v otázke zastupovania sa musí použiť právna úprava zastupovania podľa Občianskeho zákonníka, preto sa aj nimi v dovolaní označené rozhodnutia vzťahovali na skutkový stav v prejednávanej veci.

13. Ústavný súd v danom prípade upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí ich dovolania proti rozsudku krajského súdu z dôvodu arbitrárnosti a ústavnej neudržateľnosti jeho záverov.

15. Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či právne závery, ktorými najvyšší súd odôvodnil odmietnutie dovolania sťažovateľov, boli výsledkom ústavne udržateľnej aplikácie noriem procesného práva najvyšším súdom v súlade s označenými článkami ústavy a dohovoru.

16. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu. Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo v čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 61/2022).

17. V prejednávanej veci je spornou otázkou pasívna vecná legitimácia sťažovateľov. Okresný súd vyvodil pasívnu vecnú legitimáciu sťažovateľov z rešpektovania právneho názoru krajského súdu

v zrušujúcom uznesení, podľa ktorého žalovaný v 1. rade nie je pasívne vecne legitimovaný. Zaviazané zo zmluvy na dodávku tepla by malo byť spoločenstvo, ktoré však nevzniklo. Okresný súd mal za preukázané porušenie povinnosti zo strany prijímateľa plnenia od žalobcu, ktorými sú sťažovatelia ako spoluvlastníci bytového domu, a s odkazom na § 8a ods. 3 zákona o vlastníctve bytov preto sťažovateľov zaviazal na úhradu sporných faktúr. Sťažovatelia v podanom odvolaní namietali, že zákon o vlastníctve bytov nie je v prejednávanej veci na vzťah medzi žalovaným v 1. rade a sťažovateľmi aplikovateľný, keďže zmluva o výkone správy neobsahuje náležitosti podľa zákona o vlastníctve bytov, a ak by sa aj mal vzťahovať, aplikácia § 8a ods. 3 je vylúčená v zmysle § 24 zákona o vlastníctve bytov v znení účinnom k 30. septembru 2013. Namietali, že zo zmluvy na dodávku tepla nevyplýva, že by žalovaný v 1. rade konal za sťažovateľov (§ 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Krajský súd konštatoval, že na právny vzťah medzi žalovaným v 1. rade a sťažovateľmi nie je možné aplikovať zákon o vlastníctve bytov, preto mal okresný súd aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka, čo však nemá dopad na vecnú správnosť vyhodnotenia pasívnej vecnej legitimácie sťažovateľov. Krajský súd vychádzal z toho, že žalovaný v 1. rade bol ako správca domovej nehnuteľnosti splnomocnený sťažovateľmi na zabezpečovanie služieb spojených s užívaním bytov (i na dodávku tepla) v zmysle § 31 ods. 1 Občianskeho zákonníka, neobstojí preto tvrdenie sťažovateľov, že konal vo vlastnom mene (§ 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka), zmluvu na dodávku tepla teda uzavrel v mene sťažovateľov a na ich účet a sám nemohol byť odberateľom tepla. Táto zmluva zaväzuje priamo vlastníkov domu (sťažovateľov). K uvedenému záveru dospel na základe čl. I bodu 1 a čl. III bodu 2 písm. f) zmluvy o výkone správy, z ktorej jednoznačne vyplýva, že predmetom zmluvy bol výkon komplexnej správy a údržby, konanie menom vlastníkov a na ich účet v praktických činnostiach súvisiacich s domovou nehnuteľnosťou, čo nebolo sporné. Sťažovatelia ako vlastníci domovej nehnuteľnosti prijali od žalobcu plnenie, no sporné faktúry neuhradili, preto sú pasívne vecne legitimovaní.

IV.1. K prekvapivosti rozsudku ako vade podľa § 420 písm. f) CSP:

18. Vo vzťahu k prvej námietke sťažovateľov spochybňujúcej záver najvyššieho súdu o neprítomnosti prekvapivosti rozsudku krajského súdu a tým aj vady v zmysle § 420 písm. f) CSP ústavný súd konštatuje ústavnú udržateľnosť tohto záveru.

19. Ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili (§ 382 CSP).

20. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné. Pod „prekvapivým rozhodnutím“ sa v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu rozumie rozhodnutie, ktorým odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorú nikto netvrdil alebo nepopieral, resp. ktorá nebola predmetom posudzovania súdom prvej inštancie. Prekvapivým je rozhodnutie odvolacieho súdu „nečakane“ založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvej inštancie (porovnaj 3 Cdo 102/2008), resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie „nečakane“ založené nepredvídateľne na iných „nových“ dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, pričom strana sporu v danej

procesnej situácii nemala možnosť namietat' ne/správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní (porovnaj 5 Cdo 46/2011) (1Cdo 32/2019).

21. Samotná skutočnosť, že odvolací súd právne posúdil vec s iným výsledkom ako súd prvého stupňa, teda že rozhodol na základe dôvodov odlišných od dôvodov, na základe ktorých rozhodol súd prvého stupňa, bez ďalšieho neznamená porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to predovšetkým v tom prípade, pokiaľ tieto dôvody boli súčasťou argumentácie niektorého z účastníkov konania a ostatným účastníkom konania bola konajúcim odvolacím súdom poskytnutá príležitosť na túto argumentáciu odpovedať (porov. m. m. III. ÚS 259/2012).

22. Zatiaľ čo okresný súd pri vyvodzovaní pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľov vychádzal z § 8a ods. 3 zákona o vlastníctve bytov, neexistencie spoločenstva a porušenia povinnosti sťažovateľov ako prijímateľov plnenia od žalobcu, krajský súd vychádzal zo splnomocnenia obsiahnutého v čl. I bode 1 zmluvy o výkone správy, na základe ktorého konal žalovaný v 1. rade pri uzatváraní zmluvy na dodávku tepla v mene a na účet sťažovateľov, preto táto zmluva zaväzuje priamo vlastníkov domu, ktorí plnenie prijali, no faktúry neuhradili. Skutočne to bol až krajský súd, ktorý prvýkrát v priebehu predmetného konania aplikoval § 31 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

23. Ako vyplýva už z odôvodnenia rozsudku okresného súdu, právny zástupca sťažovateľov v rámci pojednávania uviedol, že čl. I ods. 2 zmluvy o výkone správy nepovažuje za splnomocnenie žalovaného v 1. rade na uzatvorenie zmluvy na dodávku tepla v mene sťažovateľov (čím *de facto* argumentoval v neprospech aplikácie § 31 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a naopak poukázal na § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

24. K aplikácii § 31 ods. 1 a § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka však krajský súd zaujal opačné stanovisko ako sťažovatelia, teda sa s ňou nestotožnil. Správnosť, resp. ústavná udržateľnosť odôvodnenia tohto záveru krajského súdu bude pritom obsahom ďalšej časti odôvodnenia tohto nálezu.

25. V prejednávanej veci teda podľa ústavného súdu nejde o prekvapivé rozhodnutie, keďže nie je naplnená okolnosť, že sťažovatelia nemali možnosť namietat' ne/správnosť nového právneho názoru krajského súdu. Samotná skutočnosť, že krajský súd dospel k inému právnenému záveru, než aký prezentovali sťažovatelia, nezakladá prekvapivosť rozhodnutia a tým ani vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Záver najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania v tejto časti považuje ústavný súd za ústavne udržateľný.

IV.2. K nedostatočnému odôvodneniu rozsudku ako vade podľa § 420 písm. f) CSP:

26. Za druhú podstatnú námietku považoval ústavný súd nespokojnosť sťažovateľov s tým, ako sa najvyšší súd vysporiadal s nimi v dovolaní namietaným nedostatočným odôvodnením rozsudku krajského súdu spočívajúcom v absencii reakcie na ich argument, že v zmysle § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka mala skutočnosť, že žalovaný v 1. rade konal v mene a na účet sťažovateľov, vyplývať priamo zo zmluvy na dodávku tepla, pričom nepostačuje, že podľa krajského súdu vyplýva iba zo zmluvy o výkone správy.

27. Najvyšší súd v napadnutom uznesení v tejto súvislosti v bode 57 zrekapituloval časť odôvodnenia krajského súdu, ktoré považoval za zrozumiteľné a riadnym spôsobom odôvodnené.

28. Ako už bolo uvedené v bod 17 tohto nálezu, krajský súd pri posudzovaní prejednávanej veci vychádzal aj z obsahu plnej moci (obsiahnutej v zmluve o výkone správy) so záverom, že žalovaný v 1. rade uzavrel zmluvu na dodávku tepla v mene sťažovateľov a na ich účet a v rámci svojho pomerne stručného odôvodnenia dal v podstate do protikladu § 31 ods. 1 Občianskeho zákonníka a § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa jeho názoru (zjednodušene povedané) keďže platí § 31 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nemôže platiť § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

29. Ustanovenie § 31 ods. 1 Občianskeho zákonníka pritom reguluje interný – vnútorný vzťah medzi zástupcom a zastúpeným. Naproti tomu § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka obsahuje právnu úpravu externého – vonkajšieho vzťahu zastúpenia vo vzťahu k oprávneniu zástupcu konať v mene zastúpeného s tretími osobami, t. j. navonok.

30. Po oboznámení sa s odôvodnením napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ako aj rozsudku krajského súdu ústavný súd konštatuje, že (podľa sťažovateľov) ich kľúčový argument bol síce v odôvodnení rozsudku krajského súdu spomenutý, no bez toho, aby bol v predmetnom konaní zodpovedaný.

31. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

32. Otázkou teda ostáva, či možno tento argument považovať za podstatný pre samotné rozhodnutie v prejednávanej veci.

33. Z obsahu predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 28 Cb 182/2015 si ústavný súd overil, že spornú zmluvu na dodávku tepla zo 14. februára 2006 uzatvoril žalobca ako dodávateľ so žalovaným v 1. rade ak odberateľom (pôvodne [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED]).

34. Ak z právneho úkonu nevyplýva, že niekto koná za niekoho iného, platí, že koná vo vlastnom mene (§ 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

35. Možno teda uzavrieť, že zo zmluvy na dodávku tepla nevyplýva, že žalovaný v 1. rade pri jej uzatváraní konal za niekoho iného. Napriek zneniu § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorého aplikácie sa sťažovatelia opakovane domáhali, dospel krajský súd k záveru (s ktorým sa stotožnil aj najvyšší súd), že žalovaný v 1. rade konal v mene sťažovateľov. Krajský súd teda priznal právnomu úkonu žalovaného v 1. rade (zmluva na dodávku tepla) účinky predpokladané § 22 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého zástupcom je ten, kto je oprávnený konať za iného v jeho mene. Zo zastúpenia vznikajú práva a povinnosti priamo zastúpenému.

36. Občiansky zákonník subsumuje pod pojem zastúpenie iba priame zastúpenie. Ide o externý vonkajší vzťah oprávnenie zástupcu konať v mene zastúpeného s tretími osobami – navonok. Medzi základné princípy priameho zastúpenia patrí princíp reprezentácie vyjadrený v § 22 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, princíp publicity vyjadrený v § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka a princíp abstrakcie vyjadrený v § 32 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Princíp publicity vyžaduje,

aby zástupca voči tretej strane prejavil, že nekoná vo svojom mene, ale v mene zastúpeného (porov. Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 163 – 165).

37. Právna prax v záujme zachovania zásady istoty a stability trvá na dôslednom dodržiavaní princípu publicity vyjadreného aj v normatívnom texte, keďže garantuje zachovanie transparentnosti v právnych vzťahoch. Potreba dodržiavania princípu publicity vyplýva aj zo stanoviska súdnej praxe. Splnomocnenec v rámci konania za splnomocniteľa musí tretím osobám dať zreteľne najavo, že nekoná vo svojom mene, ale jeho konanie je konaním v mene inej osoby. Princíp publicity vyžaduje zverejnenie priameho zastúpenia. V opačnom prípade sa uplatní nevyvrátiteľná domnienka, že konajúca osoba koná sama za seba, vo vlastnom mene a je z toho konania aj zaviazaná. Ak by aj takáto osoba v skutočnosti konala v záujme inej osoby a na jej účet, môže ísť len o nepriame zastúpenie (Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 207).

38. Keďže krajský súd vyvodil záver o priamom zastúpení sťažovateľov žalovaným v 1. rade, pre ktorého naplnenie je nevyhnutné naplnenie požiadavky publicity vyplývajúcej zo sťažovateľmi navrhovanej aplikácie § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka, išlo podľa ústavného súdu o argument majúci podstatný význam pre rozhodnutie vo veci.

39. Ústavný súd preto považuje námietku sťažovateľov o arbitrárnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu za opodstatnenú, keďže najvyšší súd odmietol ich dovolanie v tejto časti bez náležitého odôvodnenia.

IV.3. K nesprávnemu právnemu posúdeniu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP:

40. Uvedené úzko súvisí aj s poslednou námietkou sťažovateľov týkajúcou sa odmietnutia ich dovolania z dôvodu nesprávneho právného posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Vzhľadom na konštatované nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu a absenciu bližšieho ozrejmenia vzťahu medzi § 31 ods. 1 Občianskeho zákonníka a § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka nepovažuje ústavný súd za vhodné bližšie sa venovať námietke súvisiacej s nesprávnym právnym posúdením prejednávanej veci.

41. Na tomto mieste je však ako *obiter dictum* vhodné pripomenúť závery prijaté ústavným súdom, ako aj najvyšším sudom.

41.1. Nie je správne, ak sa najvyšší súd zameria len na jednu vetu, ktorú dovolateľ prípadne v dovolaní označí ako právnu otázku, a izoluje sa od toho, ako je vymedzený dovolací dôvod. Právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa § 432 CSP sú spojené nádoby, preto najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktne len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Je užitočné sa pozrieť aj na dovolací dôvod, vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť, (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP. Ide o to pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku, ale druhej strane ani nedotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (I. ÚS 336/2019). Podľa názoru ústavného súdu povinnosť dovolateľa vymedziť a konkretizovať

prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP treba vnímať ako jeho povinnosť predostrieť vlastnú argumentáciu v prospech prípustnosti dovolania, a tak napomôcť preskúmaniu rozhodnutia dovolacím súdom. Dovolací súd však nie je vymedzením prípustnosti viazaný a skúma ju aj sám (I. ÚS 51/2020).

41.2. Povinnou náležitosťou dovolania v prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa § 432 CSP (namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci) nie je uvedenie toho, v čom dovolateľ vidí prípustnosť podaného dovolania (vrátanie označenia rozhodnutí dovolacieho súdu riešiacich konkrétnu právnu otázku). Dovolací súd nie je pri posudzovaní prípustnosti dovolania viazaný dovolateľom označeným dôvodom prípustnosti dovolania. Rovnako tak dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označí dovolateľ (1 VObdo 2/2020).

41.3. Skutková otázka súvisí so zisťovaním skutkového stavu a súvisí s ustálením toho, čo sa stalo. Na druhej strane, úvahy súdu o tom, ako zistený skutkový stav právne posúdiť, aký právny záver zo skutkového stavu možno vyvodíť a pod akú normu ho podriadiť, je právnym posúdením a otázky s tým súvisiace sú právne otázky (III. ÚS 97/2022).

IV.4. Záver:

42. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že najvyšší súd sa nevysporiadal s dovolacími námietkami sťažovateľov ústavne akceptovateľným spôsobom. Ústavný súd v prejednávanej veci prihliadol na 1) obmedzenú možnosť sťažovateľov „viesť dialóg“ s konajúcimi súdmi, keďže po tom, čo okresný súd, krajský súd a po vrátení veci na ďalšie konanie opäť okresný súd posudzovali vec podľa ustanovení zákona o vlastníctve bytov (obsahujúceho ustanovenie o samostatnom konaní správcu v mene a na účet vlastníkov bytov), až na základe v poradí druhého odvolania krajský súd ustálil, že zákon o vlastníctve bytov na prejednávajúcu vec nie je možné aplikovať, a preto vychádzal iba z obsahu zmluvy o výkone správy a zmluvy na dodávku tepla a ako prvý aplikoval ustanovenia Občianskeho zákonníka o zastúpení, 2) sťažovateľom pritom nedal presvedčivú odpoveď na ne/aplikáciu § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka, 3) bol to práve najvyšší súd, kto mal prvýkrát možnosť sťažovateľom vysvetliť právnu úvahu o jeho neaplikovaní, 4) sťažovatelia formuláciou svojho dovolania umožnili najvyššiemu súdu sa k uvedenému vyjadriť či už v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

43. Najvyšší súd považoval za dostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu, z ktorého sa sťažovatelia síce dozvedeli, že hoci zo zmluvy na dodávku tepla nevyplýva, že žalovaný konal za sťažovateľov, platí, že konal v ich mene (napriek tomu, že sa na ich právny vzťah so žalovaným v 1. rade neaplikuje zákon o vlastníctve bytov a z neho vyplývajúci záver, že z právnych úkonov správcu sú priamo zaviazaní vlastníci bytov), nedozvedeli sa však prečo. Inými slovami, najvyšší súd považoval odôvodnenie krajského súdu za dostatočné napriek tomu, že sa nevysporiadal s nevyvrátiteľnou domnienkou vyplývajúcou z § 32 ods. 1 Občianskeho zákonníka napriek výslovnej námietke sťažovateľov. Preto ústavný súd považuje námietku sťažovateľov o arbitrárnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu za opodstatnenú, keďže najvyšší súd bez náležitého odôvodnenia odmietol ich dovolanie podané z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

44. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením najvyšší súd porušil základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku

nálezu), preto napadnuté uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

45. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

46. Na tomto mieste ústavný súd pripomína, že nespochybňuje možnosť najvyššieho súdu vysporiadať sa s podaným dovolaním spôsobom upraveným či už v § 447, § 448 alebo § 449 CSP, iba požaduje, aby najvyšší súd neposudzoval otázku prípustnosti dovolania ústavne neudržateľne v neprospech sťažovateľa.

VI.

Trovy konania

47. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 758,53 eur s DPH (bod 3 výroku tohto nálezu).

48. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti (v roku 2022) a vyjadrenie (v roku 2023). Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2022 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 193,83 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 11,63 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 410,92 eur za dva úkony. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2023 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 208,67 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 12,52 eur predstavuje sumu 221,19 eur za jeden úkon. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), pretože právna zástupkyňa sťažovateľov je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky).

49. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 20. apríla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu